

การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคณะกรรมการบริหาร
โครงการพัฒนาชนบทระดับอำเภอ

การพัฒนาชนบทในประเทศไทยได้ดำเนินการมาช้านาน เพื่อยกฐานะทาง เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การปกครองของชาวชนบทให้สามารถพัฒนาและพึ่งตนเอง ได้ในที่สุด ซึ่งมีองค์ประกอบในกระบวนการพัฒนา คือ รัฐบาลเป็นผู้กำหนดระบบราชการ และข้าราชการเป็นเครื่องมือในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน การพัฒนา การพัฒนาชนบทในประเทศไทยที่ผ่านมามีรูปแบบในการพัฒนาหลายรูปแบบ มี วิธีการต่าง ๆ และโครงการต่าง ๆ มากมายภายใต้ความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน บลการพัฒนาชนบทยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สภาพการ เป็นอยู่และมาตรฐาน การดำรงชีวิตของชาวชนบทยังไม่ได้รับการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเท่าที่ควร และยัง เกิดความแตกต่างระหว่างเมือง กับชนบท ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งทาง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครอง โครงการของรัฐบาลหลายโครงการไม่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาที่แท้จริงตรงตามความต้องการของประชาชน

โครงการกองทุนพัฒนาชนบทได้จัดตั้งขึ้นโดยหวังที่จะกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยทางราชการให้การสนับสนุนด้านเงินทุน และผู้ที่จะมาบริหารกองทุนก็เป็นประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งได้รับเลือกตั้งมา ดังนั้นในบทนี้ จึงจะวิเคราะห์ว่าคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาชนบทระดับอำเภอเป็นผู้ที่มีส่วนร่วม ทางการเมืองหรือไม่ และการที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นจะสามารถที่จะได้มี โอกาสเรียนรู้และช่วยเหลือตนเองหรือไม่ โดยการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหาร โครงการ 5 โครงการ ในจังหวัดร้อยเอ็ด รวม 2 อำเภอ 5 หมู่บ้าน ระหว่างวันที่ 4-10 ธันวาคม 2529 รวม 34 คน ดังนี้

1. โครงการจัดหาน้ำสะอาดและสร้างส้วมที่ตำบลบ้านแจ้ง อำเภออาจสามารถ
  - 1.1 นายศรี พิมพ์ศรี

- 1.2 นายจันทา แก้ววรรณ
 1.3 นายสมชาย อรรถนิมาศย์
 1.4 นายรฐ ไม้ไผ่อาหาร
 1.6 นายศิลา ศิริ
2. โครงการร้านค้าชุมชน ที่ตำบลหนองใหญ่ อำเภอเมือง
- 2.1 นายจันทร์ อรัณมิตร
 2.2 นายหาร สิงห์กันยา
 2.3 นายจ้อย นุศานันย์
 2.4 นายหนูจิ้น จันทรทิพย์
 2.5 นายกิม จันทิพย์
 2.6 นายศรี เสลามาศย์
 2.7 นายหวาย สาวีพัฒน์
3. โครงการร้านค้าชุมชน หมู่ 1 ตำบลป่าแฝก อำเภอเมือง
- 3.1 นายทองอินทร์ ประมะลี
 3.2 นายคำมี ฤทธิมนตรี
 3.3 นายดนอม มหาพรหม
 3.4 นายเปลี่ยน นามบุรินทร์
 3.5 นายบุญเลิศ สร้อยเสนา
 3.6 นายลี จันทวงศ์
 3.7 นายบุญเหลือ แก้วกาหลง
4. โครงการร้านค้าชุมชน หมู่ 2 ตำบลป่าแฝก อำเภอเมือง
- 4.1 นายเชื้อ จันทวงศ์
 4.2 นายบุญมี แน่นอุคร
 4.3 นายมาลัย พิเคราะห์ยาม
 4.4 นายสมบูรณ์ วาจาเอื้อ

4.5	นายบุญมี	คำมะฤทธิ์
4.6	นายหนู	เอกสิทธิ์
4.7	นายเคน	สร้อยเสนา

5. โครงการประมงหมู่บ้าน ตำบลคันทาม อำเภอเมือง

5.1	นายสีทา	เขวาลำธาร
5.2	นายวิชัย	อารีย์เชื้อ
5.3	นายสมบุรณ์	เสถียรเชค
5.4	นายทองใบ	แนนอุคร
5.5	นายหนู	กรวิรัตน์
5.6	นายสิงห์	แนนอุคร
5.7	นายบุญมี	แนนอุคร

ในการสัมภาษณ์ ได้ตั้งคำถามเปิดให้ผู้ให้การสัมภาษณ์ได้ตอบแสดงความคิดเห็น
ของคนที่ได้อย่างเต็มที่ โดยจะได้สรุปคำถามเป็น 4 ส่วนคือ

- ส่วนที่ 1 ประวัติของผู้ให้การสัมภาษณ์
  - ส่วนที่ 2 ความเข้าใจทางการเมือง
  - ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมทางการเมือง
  - ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น
- ซึ่งสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ประวัติของผู้ให้การสัมภาษณ์

อายุและการศึกษา

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาชนบทระดับอำเภอทั้ง 5
โครงการเป็นชายทั้งสิ้น 34 คน ส่วนใหญ่อายุอยู่ในเกณฑ์ 50-59 ปี (ตารางที่ 1)
และมีการศึกษาส่วนใหญ่ในระดับ ป.4

ตารางที่ 1 อายุและการศึกษาของคณะกรรมการบริหารโครงการฯ

	30-39 ปี	40-49 ปี	50-59 ปี	60 ปีขึ้นไป	ไม่จบ ป.4	จบ ป.4	นักธรรมตรี	ม.ศ. 3
คณะกรรมการ	5	4	20	5	2	30	1	1

ซึ่งจะเห็นว่าคณะกรรมการบริหารฯ ส่วนใหญ่อายุอยู่ในเกณฑ์ 50-59 ปี นับว่าอยู่ในวัยอาวุโส ซึ่งได้รับความเคารพและเชื่อถือจากประชาชนในหมู่บ้านนั้น และมีการศึกษาในระดับ ป.4 คุณวุฒิสูงสุดคือมัธยม 6 ซึ่งมีเพียง 1 คน

ภูมิลำเนาและการประกอบอาชีพ

คณะกรรมการบริหารฯ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เกิดในท้องถิ่นนั้น แต่มีบางคนที่ย้ายภูมิลำเนาเข้ามาเนื่องจากการสมรส แต่ได้ย้ายมาอยู่ในท้องถิ่นอย่างถาวร 6 ปี จึงนับได้ว่าเป็นผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นคุ้นเคยกับประชาชนในหมู่บ้าน และร่วมทุกข์ร่วมสุขกับประชาชนมานานแล้ว และผู้ที่ย้ายภูมิลำเนาเข้ามาเนื่องจากการสมรสและการหาที่ประกอบอาชีพ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2

ที่ตั้งโครงการ	มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ ณ ที่ตั้งโครงการ	ย้ายมาจากที่อื่น
หมู่ 5 ต.บ้านแจ้ง	4 คน	3 คน
หมู่ 5 ต.หนองใหญ่	4 คน	3 คน
หมู่ 1 ต.ป่าฝาง	5 คน	2 คน
หมู่ 2 ต.ป่าฝาง	3 คน	3 คน
หมู่ 3 ต.คันทจำ	7 คน	-
รวม	23 คน	11 คน

การประกอบอาชีพหลัก คณะกรรมการบริหารฯทุกคนมีอาชีพหลักในการทำนา

ส่วนที่ 2 ความเข้าใจทางการเมือง

การปกครองระบอบประชาธิปไตย ถือว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เป็นแหล่งที่มาของการใช้อำนาจทางการเมืองปกครองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น รัฐบาลกลางก็ดี หรือรัฐบาลท้องถิ่นก็ดี ต่างก็มีฐานะเป็นเพียงเครื่องมือในการใช้อำนาจทางการเมืองปกครองแทนประชาชนเท่านั้น¹ ดังนั้นภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาชนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และเข้าใจในสิทธิหน้าที่ของตน ในฐานะที่เป็นพลเมืองแห่งรัฐ

ในการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารฯ ทุกคน ได้สอบถามความเข้าใจทางการเมืองโดยตั้งคำถามดังนี้

1. ท่านเคยได้ยินคำว่า "การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย" บ้างไหม และเข้าใจว่าอย่างไร
2. ท่านเคยได้ยินคำว่า "การปกครองตามระบอบเผด็จการ" บ้างไหม และเข้าใจว่าอย่างไร
3. นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันคือใคร
4. ท่านคิดว่าผู้แทนราษฎรมีหน้าที่อย่างไร
5. ท่านเป็นคนไทยคนหนึ่ง ท่านทราบว่าท่านมีสิทธิอะไรบ้าง
6. ท่านเป็นคนไทยคนหนึ่ง ท่านทราบว่าท่านมีหน้าที่อะไรบ้าง
7. ในฐานะที่ท่านเป็นประชาชนในหมู่บ้าน และตำบลนี้ ท่านมีหน้าที่อะไรบ้าง
8. ท่านคิดว่าคณะกรรมการหมู่บ้านคือใคร
9. ท่านทราบหรือไม่ว่า "กม." มีหน้าที่อะไร และใครเป็นประธาน "กม."

¹James Macgregor Burns and Jack Walter Petason, Government by the People (Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1956), p.34.

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารฯ ทุกคนเคยได้ยินคำว่า "การปกครองระบอบประชาธิปไตย" และมีเพียง 1 คน ที่ไม่เคยได้ยินคำว่า "การปกครองตามระบอบเผด็จการ" และทุกคนให้ความหมายของการปกครองทั้ง 2 ระบอบ คือ "การปกครองระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองซึ่งอำนาจขึ้นอยู่กับประชาชนและคัดเลือกตัวแทน คือ ผู้แทนราษฎรเป็นผู้แทนในการใช้อำนาจและเป็นการปกครองซึ่งประชาชนมีอิสระเสรี ทำอะไรได้ตามต้องการ ที่ไม่ขัดกับกฎหมาย และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ประชาชนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นในการพูด การประกอบอาชีพ การเป็นอยู่ การเลือกที่อยู่อาศัย และเป็นระบอบการปกครองโดยประชาชนเพื่อประชาชน"

จากการสัมภาษณ์นี้เห็นได้ว่า คณะกรรมการบริหารฯ มีความเข้าใจในคำว่า ประชาธิปไตย

"การปกครองระบอบเผด็จการ หมายถึง การปกครองที่ผู้เกี่ยวข้อง ผู้เกี่ยวข้องมีอำนาจ สั่งการโดยคิดคนเดียว คนอื่นทำตาม ใช้อิทธิพลและอำนาจขู่บังคับ ไม่ให้สิทธิแก่ประชาชน ราษฎรไม่มีสิทธิมีเสียงในการแสดงออก"

จากการสัมภาษณ์นี้เห็นได้ว่า คณะกรรมการบริหารมีความเข้าใจในคำว่าระบอบเผด็จการ และความเห็นแตกต่างระหว่างการปกครองทั้ง 2 ระบอบ

นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันคือใคร คณะกรรมการบริหารทุกคนทราบดีและตอบได้ถูกต้อง

หน้าที่ของผู้แทนราษฎร คณะกรรมการบริหารฯ มีความเห็นว่า "ผู้แทนราษฎรมีหน้าที่ในการออกกฎหมายที่เป็นประโยชน์แก่ราษฎร เข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาล และให้ความช่วยเหลือราษฎรในทุก ๆ เรื่อง และมีเพียง 1 คน ที่ให้ความเห็นว่า นอกจากหน้าที่ข้างต้นแล้ว ผู้แทนราษฎรยังมีหน้าที่ในการคัดค้านโจมตีการทำงานของรัฐบาล"

สิทธิและหน้าที่ของประชาชน คณะกรรมการบริหารฯ มีความเห็นว่า "ประชาชนมีสิทธิในการประกอบอาชีพในทรัพย์สินของตน มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง" มีสิทธิในการศึกษาเล่าเรียน มีสิทธิที่จะทำอะไรที่ไม่ผิดกฎหมาย" และมีหน้าที่ดังนี้ "หน้าที่ในการป้องกันประเทศ ช่วยเหลือพัฒนาบ้านเมือง ช่วยเหลือชุมชน ป้องกันประเทศชาติ"

เสียภาษี มีหน้าที่รักษากฎหมาย ไม่ปฏิบัติผิดกฎหมายและศีลธรรม ส่งเสียเลี้ยงดูลูกให้เป็นพลเมืองดี"

ความเข้าใจในการปกครองแบบ"กม."

หมู่บ้านตาม พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 เป็นรูปแบบการปกครองที่ดีและเหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมไทย และคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ได้กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 มาตรา 28 ตรี ประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง และกรรมการหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิที่ราษฎรเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 2 คน และต่อมาได้มีข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ.2526 และได้มีข้อมติบังคับตั้งแต่วันที่ 9 ธันวาคม 2526

คณะกรรมการบริหารฯ มีความรู้และความเข้าใจในการปกครองแบบ"กม." โดยทุกคนตอบคำถามได้ถูกต้องว่า

ประธาน กม. คือผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน คือ ตัวแทนของชาวบ้านที่ได้รับเลือกตั้ง

และคณะกรรมการบริหารมีความเห็นว่า กม. มีหน้าที่ "ร่วมแก้ไขปัญหากับชาวบ้าน เสนอโครงการก่อสร้างสาธารณูปโภคในหมู่บ้าน เป็นตัวแทนชาวบ้านในการติดต่องาน ในการเสนอปัญหาต่าง ๆ ที่ชาวบ้านเดือดร้อนต่อ กสศ. เป็นที่ปรึกษาของผู้ใหญ่บ้าน ป้องกันโจรผู้ร้าย"

จากการให้สัมภาษณ์ของคณะกรรมการบริหารฯ เห็นได้ว่าคณะกรรมการบริหาร มีความเข้าใจทางการเมือง โดยทุกคนมีความเข้าใจในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และเข้าใจว่าแตกต่างระหว่างการปกครองระบอบเผด็จการ

แต่จากการวิจัยของประสิทธิ์ พรรณพิสุทธิ์² เมื่อปี 2513 พบว่าประชาชน ส่วนใหญ่ในเขตสุขาภิบาลพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจใน ระบบอบกลไกการปกครองหรือการบริหารประเทศ และประชาชนจำนวน 64.67% ไม่เคย ได้ยินคำว่า "การปกครองระบอบประชาธิปไตย" และเมื่อถามถึงนายกรัฐมนตรีและ ประธานสภาผู้แทนราษฎรว่าชื่ออะไร ก็ปรากฏว่าส่วนใหญ่ 72% ไม่ทราบว่าใครเป็นนายก รัฐมนตรีและ 9.5% ไม่ทราบว่าใครเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร"

และการวิจัยของชัยวัฒน์ รัชจร³ ปี 2520 พบว่าประชาชนอำเภอเมือง ชลบุรีมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองระดับชาติในระดับสูงเพียง 23.49% ระดับ กลาง 26.81% ไม่เข้าใจทางการเมืองระดับชาติเลย 49.70% จึงแสดงว่าประชาชน ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองคือพอ

เมื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยทั้ง 2 ครั้ง และการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารฯ พบว่า คณะกรรมการบริหารฯ มีความเข้าใจทางการเมืองในระดับที่สูง จึงกล่าวได้ว่า คณะกรรมการบริหารฯ มีความเข้าใจทางการเมืองสูง ซึ่งต่างจากผลของการวิจัยของ ประสิทธิ์ พรรณพิสุทธิ์ ปี 2513 ซึ่งห่างกับการวิจัยของผู้เขียน ปี 2529 อยู่ 16 ปี และการวิจัยของชัยวัฒน์ รัชจร ปี 2520 ห่างจากการวิจัยของผู้เขียน 9 ปี แต่เมื่อ พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความเข้าใจทางการเมือง เนื่องจากคณะกรรมการ บริหารฯทุกคนเป็นชาย และเมื่อพิจารณาจากการวิจัยของบุคคลอื่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน จะ พบว่า

² ประสิทธิ์ พรรณพิสุทธิ์, "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองแบบ สุขาภิบาล ศึกษาจากสุขาภิบาลพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513), หน้า 105-106.

³ ชัยวัฒน์ รัชจร, "ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ศึกษาจากอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 149-150.

การวิจัยของ วงษ์ เสิศไพศาล⁴ เมื่อปี 2514 พบว่า นิสิตชายร้อยละ 80.65 ทราบดีถึงหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

และจากการศึกษาของ ชลอ ไบเจริญ⁵ ปี 2519 พบว่า ผู้นำเยาวชนชายร้อยละ 65.18 เข้าใจถูกต้องว่าหน้าที่หลักของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ คือการออกกฎหมายและควบคุมการทำงานของรัฐบาล

การวิจัยของวิภาภรณ์ ปราโมช ณ อยุธยา⁶ พบว่า เพศชายจะมีความรู้ความเข้าใจระบบการเมืองแบบรัฐสภาอยู่ในเกณฑ์ถึงร้อยละ 57.5

ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงความเข้าใจทางการเมืองของเพศชาย จะเห็นได้จากการวิจัยข้างต้นว่า เพศชายจะมีความเข้าใจทางการเมืองสูง

ดังนั้น จึงตรงกับผลการสัมภาษณ์ซึ่งสรุปได้ว่า

คณะกรรมการบริหารฯ จึงมีความเข้าใจทางการเมืองสูง

⁴ วงษ์ เสิศไพศาล, "วัฒนธรรมการเมือง ศึกษาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของนิสิตปีสุดท้าย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีต่อฐานะและบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทน," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 123-125.

⁵ ชลอ ไบเจริญ, "ความคิดเห็นทางการเมืองของผู้นำเยาวชนชนบท," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 123-125.

⁶ วิภาภรณ์ ปราโมช ณ อยุธยา, "การศึกษาเรื่องทัศนคติทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจ และความสนใจในการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานคร. วันที่ 4 เมษายน 2519," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 101-102.

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเงื่อนไขสำคัญของระบอบประชาธิปไตย แต่จะ
 ต้องมีอยู่ควบคู่กับหน้าที่ความรับผิดชอบของพลเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีได้หลาย
 ระดับ เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ในเรื่องที่เกี่ยวกับการเมือง มีความสนใจที่จะรับทราบ
 ความเป็นไปทางการเมือง การฟังการอภิปรายที่เกี่ยวกับการเมือง การให้ความ
 ช่วยเหลือในค้ำกำลังคนและทุนทรัพย์แก่พรรคการเมืองที่ตนสนับสนุน การชุมนุมเรียกร้อง
 สิทธิบางอย่าง การสมัครรับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง

นักวิชาการได้จัดระดับ⁷ การมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ดังนี้

- ระดับ 0 ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไม่รู้ความเป็นไปทางการเมือง
- ระดับ 1 ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- ระดับ 2 การร่วมโดยทางอ้อม (เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ หรือดูโทรทัศน์ ในเรื่องเกี่ยวกับ
 การเมือง ถกปัญหาเกี่ยวกับการเมือง ตีกระดุมที่มีตราพรรคการเมือง)
- ระดับ 3 ช่วยโฆษณาหาเสียง (เช่น ช่วยแจกใบปลิว ช่วยวางแผนเลือกตั้ง)
- ระดับ 4 ผู้สมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งทางการเมือง (บางคนอาจได้ บางคนสมัคร
 แล้วไม่ได้)
- ระดับ 5 ผู้มีตำแหน่งทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลงแนวความคิด
 คึกคัก เริ่มจากการที่จะให้ประชาชนปกครองตนเอง ตามแบบประชาธิปไตยโดยตรงมาเป็น
 แบบประชาธิปไตยโดยผู้แทนประชาชนเป็นเพียงส่วนร่วม มิใช่เป็นตัวดำเนินการเอง
 ผู้ดำเนินการการเมืองการปกครองที่แท้จริง คือ ผู้แทนในลักษณะที่สนองความต้องการของ

---

⁷ ฌรงค์ สินสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522), หน้า 110.

ประชาชนอย่างแท้จริง จึงเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อให้การปกครองแบบประชาธิปไตยโดยผู้แทนเป็นไปโดยความสุจริต ยุติธรรม และเป็นไปตามความต้องการของประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องมีอยู่ในทุกระดับของสังคม คือทั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติ เพราะเรื่องการเมืองนั้นไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในวงการรัฐบาล ระดับชาติ เท่านั้น แต่เป็นเรื่องเกี่ยวพันถึงการใช้อำนาจตามกฎหมายในการปกครองที่มีการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะที่มี หรือจะมีผลกระทบต่อประชาชนในสังคมทั่ว ๆ ไป โดยจะมองถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นกลุ่มอย่างเป็นทางการ เช่น พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์เฉพาะบางอย่าง บางชนิด และสมาคมทางการเมือง หรือกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ เช่น กลุ่มผู้เรียกร้องในเรื่องสาธารณะ บางอย่างคือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากจะเป็นการมีส่วนร่วมโดยตรง เช่น การดำรงตำแหน่งทางการเมือง การลงสมัครรับเลือกตั้งแล้ว ยังสามารถแสดงออกโดยการพูดคุยหรือถกปัญหาการเมือง การอ่านหนังสือพิมพ์ พังรายการวิทยุเกี่ยวกับเรื่องทางการเมือง ก็เป็นการแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ในระดับหนึ่ง และปัจจุบันนี้การเผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองโดยอาศัยเครื่องมือสื่อสารมวลชนเป็นที่นิยมมาก และจะทำอย่างไ้ผลเพราะจะสามารถเผยแพร่ข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรงและทันต่อเหตุการณ์ นอกจากนี้สื่อสารมวลชนเหล่านี้ยังมีส่วนสำคัญต่อภาพพจน์ของนักการเมือง เพราะสามารถเขียนข่าวสนับสนุนหรือคัดค้านโจมตีนักการเมืองอย่างไ้ผล ประชาชนในประเทศซึ่งประสบความสำเร็จในทางการเมืองส่วนใหญ่ ประชาชนจะมีความเข้าใจ เลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย จะสนใจติดตามข่าวคราวของบ้านเมือง ทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินการอย่างไ้โดยหนึ่งลงไป

จากทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะได้นำมาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคณะกรรมการบริหารฯ โดยการสัมภาษณ์ในหัวข้อดังนี้

1. ท่านเคยไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งหรือไม่ เพราะเหตุใด
2. ท่านเคยไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งอะไรบ้าง

3. ท่านคิดว่ากรณีที่ทางราชการให้ราษฎรมีสิทธิในการเลือกตั้งมีประโยชน์หรือไม่ เพราะเหตุใด
4. การที่ท่านไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพราะเหตุใด
5. ใครแนะนำท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
6. ในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ท่านมีวิธีการเลือกอย่างไร
7. ท่านเคยลงสมัครเพื่อรับเลือกตั้งการเมืองทั้งระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่นหรือไม่ ตำแหน่งใด และผลเป็นอย่างไร
8. เหตุใดท่านจึงสมัครรับเลือกตั้ง
9. หากท่านไม่ได้รับเลือกตั้ง ท่านจะสมัครอีกหรือไม่ เพราะเหตุใด
10. ท่านเคยช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียงหรือไม่ โดยวิธีใด
11. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด
12. ท่านเคยไปยังการหาเสียงของผู้สมัครบ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด
13. ท่านเคยได้รับข่าวสารจากทางราชการหรือไม่ โดยวิธีใด ถ้าท่านไม่เคยทราบ เหตุใดจึงไม่เคยทราบ
14. ท่านเคยอ่านหนังสือพิมพ์หรือไม่ บ่อยเพียงใด ถ้าท่านไม่เคยอ่านเพราะเหตุใด
15. ท่านสนใจฟังรายการวิทยุรายการใด
16. ท่านสนใจดูโทรทัศน์รายการใด
17. ท่านเคยวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลหรือบุคคลในรัฐบาลหรือไม่ เพราะเหตุใด
18. ในการพูดคุยระหว่างกลุ่มชาวบ้านด้วยกัน ท่านมักคุยเรื่องอะไร
19. เมื่อผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุม ท่านเข้าประชุมด้วยหรือไม่ บ่อยเพียงใด
- เพราะเหตุใด
20. เมื่อข้าราชการอำเภอเรียกประชุมชาวบ้านที่หมู่บ้านของท่าน ท่านเข้าร่วมประชุมบ่อยเพียงใด เพราะเหตุใด

ตารางที่ 3 การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	เลือก สส.	เลือก สจ.	เลือก ผู้ใหญ่บ้าน	เลือก กำนัน	เลือก กก.กสอ.	เลือก กก.หมู่บ้าน
34	34	34	34	34	34	23

จากตารางนี้ แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการบริหารฯ เป็นผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการเลือกตั้งสูง โดยที่ทุกคนเคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งและไปใช้สิทธิเกือบทุกครั้ง

การที่คณะกรรมการบริหารไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เนื่องจากเห็นว่า การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน ตามที่ให้สัมภาษณ์ในส่วนของท่านที่ของประชาชน และนอกจากนั้นยังไปใช้สิทธิเนื่องจากญาติพี่น้องชักชวนและการประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

สำหรับความเห็นว่าการที่ทางราชการให้ราษฎรมีสิทธิเลือกตั้งนั้น มีประโยชน์หรือไม่ ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนเห็นว่ามีประโยชน์เนื่องจากทำให้ได้แสดงออกในทางที่ดี ทำให้มีส่วนร่วมให้เกิดความสามัคคี ได้คัดเลือกคนดีมารับใช้ประเทศชาติ และเป็นปากเสียงแทนประชาชน ส่งเสริมไม่ให้มีระบบเผด็จการ

เมื่อถามว่าการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ใดเป็นผู้แนะนำให้ไปใช้สิทธิผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้คำตอบว่า ไปเองโดยไม่มีใครแนะนำ แต่มีอยู่ 7 คน ไปโดยเจ้าหน้าที่อำเภอแนะนำ และ 6 คน ตอบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านแนะนำ

การตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ผู้ให้การสัมภาษณ์มีความเห็นว่า เลือกจากผู้ที่เราจักเอาใจใส่ประชาชน เป็นคนซื่อสัตย์ เคยมีผลงานมาแล้ว มีความรู้ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

การลงสมัครรับเลือกตั้ง เมื่อสอบถามว่าคณะกรรมการบริหารฯ เคยลงสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ ตำแหน่งใด ผลการเลือกเป็นอย่างไร ปรากฏว่า ผู้เคยลงสมัครรับ

รับเลือกตั้งมีจำนวน 34 คน ซึ่งเป็นการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งตารางที่ 4 สาเหตุที่ไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งระดับชาติ เนื่องจากมีทุนทรัพย์ไม่เพียงพอ

ตารางที่ 4 การลงสมัครรับเลือกตั้ง

ตำแหน่ง	เคยลงสมัคร
กำนัน	3 คน
ผู้ใหญ่บ้าน	4 คน
กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ	29 คน

และในจำนวนนี้เคยลงสมัครรับเลือกตั้งมากกว่า 1 ครั้ง 4 คน

สาเหตุของการลงสมัครรับเลือกตั้งของผู้ให้การสัมภาษณ์ ซึ่งแม้บางคนจะไม่ได้รับเลือกตั้ง แต่ก็ยังจะสมัครอีก เนื่องจากต้องการรับใช้ประชาชนในท้องถิ่นและคิดว่าจะทำงานได้ดีกว่าคนเก่า

เกี่ยวกับการช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งโฆษณาหาเสียง มีผู้ให้การสัมภาษณ์จำนวน 8 คน เคยช่วยผู้สมัครโฆษณาหาเสียง โดยช่วยมิคประกาศและโฆษณาหาเสียง ซึ่งจะอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน สำหรับผู้ที่ไม่เคยช่วยเหลือเนื่องมาจากไม่มีผู้สมัครไปปราศรัยหาเสียงในหมู่บ้านของตนเอง แต่ผู้ให้การสัมภาษณ์ทุกคนไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดเลย

ผู้ให้การสัมภาษณ์จำนวน 25 คน เคยไปฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัคร เนื่องจากมีความสนใจอยากทราบโครงการและนโยบายของผู้สมัคร อยากรู้จักตัว อยากเห็นความสามารถในการพูด สำหรับผู้ที่ไม่เคยไปเนื่องจากไม่เคยมีการหาเสียงในหมู่บ้านหรือไม่มีเวลาว่าง

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้การสัมภาษณ์ทุกคนเคยได้ทราบข่าวสารทางราชการโดยที่ผู้ให้การสัมภาษณ์ 27 คน ได้ติดตามข่าวสารอยู่เสมอ และผู้ให้การสัมภาษณ์จำนวน 7 คน ติดตามบ้าง นาน ๆ ครั้ง โดยได้รับข่าวสารจากการฟังวิทยุ ทีวีโทรทัศน์ เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมาบอกและอ่านหนังสือพิมพ์ตามลำดับ

การอ่านหนังสือพิมพ์นั้น ผู้ให้การสัมภาษณ์ 16 คน อ่านทุกวัน 11 คน อ่านทุกสัปดาห์ และ 6 คน อ่านนาน ๆ ครั้ง แล้วแต่จะหาอ่านได้ เนื่องจากที่ซื้ออยู่ไกล มีผู้ให้การสัมภาษณ์ 1 คน ไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์

การฟังรายการวิทยุ ผู้ให้การสัมภาษณ์จะสนใจฟังข่าวทางราชการเป็นอันกับสูงสุด และรองลงมาคือข่าวเพื่อเกษตรกร มีเพียง 7 คน ซึ่งสนใจฟังรายการละครหรือเพลง

การสนใจโทรทัศน์ก็เช่นเดียวกัน จะสนใจดูรายการข่าว หรือการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญมากกว่าจะดูรายการทางค่านับเงิน

การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล ผู้ให้การสัมภาษณ์จำนวน 24 คน เคยวิจารณ์การทำงานของรัฐบาล โดยให้ความเห็นว่าประชาชนในระบบประชาธิปไตยควรมีสิทธิวิจารณ์การทำงานของรัฐบาลได้ และผู้ที่ทำหน้าที่ในคณะรัฐบาลส่วนหนึ่งก็มาจากผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนนั่นเอง แต่ผู้ให้การสัมภาษณ์จำนวน 3 คน เห็นว่าไม่ควรวิจารณ์เนื่องจากการบริหารประเทศเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่ประชาชนไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับ และผู้ให้การสัมภาษณ์ 7 คน ไม่เคยวิจารณ์การทำงานของรัฐบาล

ในการพบปะพูดคุยระหว่างกลุ่มชาวบ้านด้วยกัน มักจะพูดคุยกันในเรื่องต่อไปนี้เรียงตามลำดับ

1. ข่าวทางราชการที่เกี่ยวกับหมู่บ้าน
2. ข่าวบ้านเมืองทั่วไป
3. การทำมาหากิน
4. เหตุการณ์ข่าวคราวในหมู่บ้าน
5. ผลการออกสลากกินแบ่งรัฐบาล
6. เรื่องสนุกสนานทั่ว ๆ ไป

การเข้าร่วมประชุมเมื่อผู้ใหญ่บ้านหรือเจ้าหน้าที่อำเภอเรียกประชุม ผู้ให้การสัมภาษณ์จำนวน 31 คน จะไปร่วมประชุมทุกครั้ง เนื่องจากต้องการรับทราบข่าวสารและทราบเรื่องต่าง ๆ ที่นำมาแจ้งในที่ประชุม อยากรู้นโยบายของทางราชการ อยากรู้เรื่องที่ทางอำเภอจะมาแจ้ง ผู้ให้การสัมภาษณ์ 3 คน จะไปประชุมทุกครั้งที่ว่าง

จากการให้สัมภาษณ์จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการบริหารฯ เป็นผู้ที่มีความสนใจต่อข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง ซึ่งการมีข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนมีความกระตือรือร้น มีความสนใจ มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยดูได้จากผู้ให้การสัมภาษณ์ทุกคนติดตามข่าวสารทางการเมืองโดยตลอด และมีเพียง 9 คน เท่านั้น ที่ติดตามบ้างแต่นาน ๆ ครั้ง การติดตามข่าวสารนอกจากการอ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุแล้ว ยังได้จากเจ้าหน้าที่บ้านเมืองมาบอกและนอกจากจะติดตามข่าวสารทางสื่อมวลชนต่าง ๆ แล้ว การพูดคุยกันในหมู่บ้านก็ยังสนใจที่พูดคุยทางการเมือง และที่สำคัญคือการรับข่าวสารโดยตรงจากทางราชการ โดยการประชุมของผู้ใหญ่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่อำเภอ ผู้ให้การสัมภาษณ์จำนวน 31 คน จะไปประชุมทุกครั้ง และมีเพียง 3 คน ที่จะไปทุกครั้งที่ว่าง โดยที่ทุกคนมีความเห็นว่าการไปประชุมก็เพื่อต้องการได้รับข่าวสารทางการเมือง จึงเห็นได้ว่าคณะกรรมการบริหารฯ เป็นผู้ที่มีความสนใจต่อข่าวสารทางการเมือง

จากการให้สัมภาษณ์ของคณะกรรมการบริหารฯ จะเห็นได้ว่าเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมือง

และเมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า ชายเป็นเพศซึ่งมีความสนใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง

การวิจัยของชัยวัฒน์ รัชจร⁸ พบว่า เพศชายมีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการเลือกตั้งสูงในอัตราร้อยละ 37.22

การวิจัยของชลอ ไบเจริญ⁹ พบว่า ผู้นำเยาวชนชายต้องการจะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการปกครองท้องถิ่น เป็นอัตราร้อยละ 74.49 และการต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมหรือมีบทบาททางการเมืองโดยตรงในระดัชมชาติ ผู้นำเยาวชนเข้ามามีเป็นอัตราร้อยละ 55.06

⁸ ชัยวัฒน์ รัชจร , ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษาจากอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี, หน้า 184-186.

⁹ ชลอ ไบเจริญ , ความคิดเห็นทางการเมืองของผู้นำเยาวชนชนบท, หน้า 167-168.

ซึ่งจากผลการวิจัยนี้ยืนยันตรงกันว่า ชายมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และคณะกรรมการบริหารฯ ซึ่งเป็นชายทั้งหมด จึงเป็นผู้ที่กระตือรือร้นที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยพิจารณาได้จาก

การเคยไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกคนในการเลือกตั้ง 6 ประเภท และไปลงคะแนน 23 คน ในการเลือกตั้งประเภทที่ 7 และการไปลงคะแนนเสียงก็ไปโดยสมัครใจ โดยคิดว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย และต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองและเห็นประโยชน์ของการเลือกตั้งที่จะเป็นการเปิดโอกาสให้ใคร่เลือกตัวแทนไปเป็นปากเสียงแทนตน และนอกจากนั้นคณะกรรมการบริหารฯทุกคนเคยลงสมัครรับเลือกตั้งและคณะกรรมการบริหารฯ ยังมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการช่วยโฆษณาหาเสียง หรือการไปฟังคำปราศรัย

การจะพิจารณาว่าคณะกรรมการบริหารฯ มีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากผลการวิจัยตามที่กล่าวแล้ว จากการจัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ ยังได้จัดระดับผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในระดับ 5 ผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งอยู่ในระดับ 4 ผู้ที่ช่วยโฆษณาหาเสียงอยู่ในระดับ 3 ผู้ที่มีส่วนร่วมทางอ้อม เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ ฎุโทรทัศน์ เรื่องทางการเมืองอยู่ในระดับ 2 ผู้ที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับ 1 ซึ่งจะเห็นว่าคณะกรรมการบริหารฯ เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับ 5 ซึ่งสรุปได้ว่า คณะกรรมการบริหารฯ เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองสูง เมื่อสรุปผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความสนใจต่อข่าวสารทางการเมือง โดยเปรียบเทียบกับผลการวิจัยอื่นจะเห็นได้จากผลการวิจัย วงษ์ เลิศไพศาล¹⁰ เมื่อปี 2514 พบว่านิสิตชายให้ความสนใจต่อข่าวสารทางการเมืองเป็นอัตราร้อยละ 31.18 และถามถึงความบ่อยครั้งในการติดตามข่าวสารการเมืองจากหนังสือหรือวารสาร พบว่านิสิตชายให้ความสนใจอ่านในระดับความถี่สูง คือนิสิตชายอ่านวารสารการเมืองจากหนังสือเป็นประจำและค่อนข้างบ่อย ในอัตราร้อยละ 60.21

¹⁰ วงษ์ เลิศไพศาล, วัฒนธรรมการเมืองจะศึกษาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความ
คิดเห็นของนิสิตปีสุดท้าย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีต่อฐานะและบทบาทของสมาชิกสภา
ผู้แทน, หน้า 55-56.

การวิจัยของ ชลอ ไบเจริญ¹¹ พ.ศ.2519 พบว่าผู้นำเยาวชนชายมีความสนใจในกิจการบ้านเมือง ในเรื่องการศึกษาข่าวสารทางวิทยุ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบ้านเมืองเป็นอัตราร้อยละ 97.17 และร้อยละ 95.14

การวิจัยของชัยวัฒน์ วัชรจร¹² พ.ศ.2520 พบว่า ประชาชนชายมีความสนใจต่อข่าวสารทางการเมืองสูงเป็นอัตราร้อยละ 51.11

ซึ่งจะเห็นได้ว่า เพศชายจะมีความสนใจต่อข่าวสารทางการเมืองสูง จึงสรุปได้ว่าคณะกรรมการบริหารฯ ซึ่งเป็นเพศชายทั้งหมดเป็นผู้ที่มีความสนใจต่อข่าวสารทางการเมืองสูง

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เป็นการแสดงออกทางหนึ่งในการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากในท้องถิ่นประกอบด้วยคนจำนวนมากที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันเพื่อความอยู่รอดและการพัฒนาร่วมกัน โดยการระดมทรัพยากรส่วนตน (พลังกาย พลังใจ พลังความคิด พลังความสามารถ) และทรัพยากรภายนอกซึ่งตนเป็นเจ้าของ (ทรัพย์สิน เงินทอง วัตถุ เครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ) การระดมทรัพยากรมนุษย์ทั้งทางตรง ทางอ้อม เข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาย่อมทำให้การพัฒนาประสบความสำเร็จ ในแง่การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีความสำคัญในฐานะเป็นทรัพยากรนำเข้านับสนับสนุนการพัฒนา หากปราศจากพลังส่วนนี้ การพัฒนาคงเป็นไปอย่างย่ำแย่จนต้องอาศัยทรัพยากรจากภายนอก (เช่นจากรัฐ) จำนวนมากจนเกินความสามารถในการดำเนินการได้ทั่วถึง ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในแง่ของกระบวนการระดมทรัพยากร จึงเป็นส่วนที่ขาดไม่ได้ในการพัฒนา นอกจากนั้น

¹¹ ชลอ ไบเจริญ, ความคิดเห็นทางการเมืองของผู้นำเยาวชนชนบท, หน้า 168-171.

¹² ชัยวัฒน์ วัชรจร, ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองศึกษาจากอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี, หน้า 164.

การพัฒนาใด ๆ ถ้าเป็นลักษณะที่เป็นการให้ฝ่ายเดียว โดยผู้รับมิได้ร่วมใช้ความพยายาม ย่อมไม่ยั่งยืน เพราะผู้รับมิได้รู้จักร่วมเป็นเจ้าของผูกพันกับกิจกรรมการพัฒนานั้น ดังนั้น การมีส่วนร่วมจะทำให้ผู้รับมีพันธะทางใจที่จะดำเนินการกิจกรรมให้ลุล่วง ปกป้องรักษา ผลที่เกิดจากกิจกรรมดังกล่าว การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นมาตรการสำคัญที่ช่วย ประกันความต่อเนื่องของการพัฒนา¹³ ดังนั้นในส่วนนี้จึงจะได้วิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของคณะกรรมการบริหารฯ โดยศึกษาจากการมีส่วนร่วมในการดำเนิน โครงการกองทุนพัฒนาชนบทโดยการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ท่านเกี่ยวข้องกับกองทุนนี้ในตำแหน่งใด และทำหน้าที่อะไรบ้าง
2. ท่านมีเวลาทำงานให้กับกองทุนนี้มากน้อยเพียงใด
3. ท่านเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการกองทุนบ้างหรือไม่
4. ท่านแสดงความเห็นต่อที่ประชุมบ้างหรือไม่
5. ผู้ใดเป็นผู้ริเริ่มเสนอโครงการกองทุนนี้
6. เหตุใดโครงการนี้จึงได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ
7. ผู้ใดเป็นผู้ตัดสินใจเลือกโครงการนี้ไปปฏิบัติ
8. ผู้ใดเป็นผู้กำหนดรายละเอียดของโครงการ
9. หากมีปัญหาและอุปสรรคในระหว่างดำเนินการ จะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร
10. ผู้ใดเป็นผู้ติดตามผลงานของโครงการและต้องรายงานผลงานต่อผู้ใด
11. ท่านคิดว่าชาวบ้านสนใจและได้รับประโยชน์จากกองทุนอย่างไร
12. ท่านอยากให้มียุทธศาสตร์โครงการอื่นอีกหรือไม่
13. ปัญหาอุปสรรคของโครงการที่ประสบอยู่ในขณะนี้หรือไม่
14. คณะกรรมการมีการประชุมบ่อยเพียงใด วิธีการประชุมทำอย่างไร
15. ในการประชุมมีการขัดแย้งกันหรือไม่ ผู้ใดเป็นผู้ตัดสินใจและที่ประชุมยอมรับ ผลตัดสินใจหรือไม่

¹³ ปรีชา เวสารัชช์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการเพื่อพัฒนาชนบท, หน้า 8 - 10.

16. ท่านเห็นด้วยกับหลักการพัฒนาท้องถิ่นอย่าง เป็นอิสระหรือไม่
17. โครงการนี้มีอิสระในการดำเนินการจากทางราชการหรือไม่ เพราะเหตุใด
18. ถ้าปราศจากการช่วยเหลือแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ท่านคิดว่าชุมชนของท่านสามารถพัฒนาท้องถิ่นตามแนวทางนี้ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด
19. ท่านคิดว่าโครงการกองทุนพัฒนาชนบทจะเป็นการเปิดโอกาสให้ใคร่เรียนรู้ในการช่วยเหลือตัวเองในการพัฒนาท้องถิ่นหรือไม่ เพราะเหตุใด

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารกองทุน เรื่องหน้าที่ของกรรมการ ผู้ให้การสัมภาษณ์จะชี้แจงหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบได้

เมื่อถามถึงระยะเวลาที่จะทำงานให้กับโครงการนี้ ผู้ให้การสัมภาษณ์ 25 คน มีเวลาที่จะทำงานให้กับโครงการนี้ทุกวัน และผู้ให้การสัมภาษณ์ 9 คน จะไปทำงานให้โครงการเป็นเวลาไม่แน่นอน แล้วแต่ความจำเป็นของงาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของโครงการ เช่น โครงการร้านค้าชุมชน จำเป็นจะต้องสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปประจำร้าน หรือตรวจนับสินค้า ตรวจนับเงินเป็นประจำทุกวัน แต่โครงการประมงหมู่บ้านจะไปเมื่อมีความจำเป็น

การเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการโครงการ ผู้ให้การสัมภาษณ์ 29 คน เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง และอีก 5 คน เข้าร่วมประชุมเป็นส่วนใหญ่

และเมื่อถามถึงการแสดงความเห็นต่อที่ประชุม ผู้ให้การสัมภาษณ์ 25 คน จะแสดงความเห็นทุกครั้ง 2 คน แสดงความเห็นเป็นส่วนใหญ่ 5 คน แสดงความเห็นเป็นส่วนน้อย และ 2 คน ไม่เคยแสดงความเห็นเลย

และเมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของการแสดงความเห็นต่อที่ประชุม กับการเข้าร่วมประชุม จะเห็นว่าผู้ที่แสดงความเห็นทุกครั้ง จะเป็นผู้ที่เข้าประชุมทุกครั้ง ผู้ที่ไม่เคยแสดงความเห็น หรือแสดงความเห็นเป็นส่วนน้อย จะเป็นผู้ที่เข้าร่วมประชุมเป็นส่วนใหญ่

ในการเริ่มเสนอโครงการเพื่อรับเงินกองทุนพัฒนาชนบท ผู้ให้การสัมภาษณ์จะมีความเห็นว่าผู้ที่ริเริ่มโครงการคือคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) หรือคณะทำงานสนับสนุน

การปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล (กปต.) โดยมีเจ้าหน้าที่ของทางราชการมากระตุ้น และเมื่อริเริ่มโครงการแล้ว คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เป็นผู้ตัดสินใจเลือกโครงการ ไปปฏิบัติ และผู้ที่จัดทำรายละเอียดของโครงการ ผู้ให้การสัมภาษณ์จะให้คำคอมเมนต์ตรงกัน โดยแบ่งได้เป็นกรรมการ กม. ผู้หนึ่งผู้ใดที่ได้รับมอบหมาย ปลัดอำเภอ พัฒนาการ กปต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากคณะกรรมการฯ ส่วนใหญ่มีความรู้ชั้นน้อย ดังนั้นการเขียนโครงการ ให้ถูกต้องตามแบบที่กำหนดจึงทำไม่ได้ และต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ช่วยเหลือในการ เขียนโครงการให้

เหตุที่โครงการนี้ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ เนื่องจากคณะกรรมการ บริหารโครงการเห็นว่า เป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นการสร้างความสามัคคี ระหว่างประชาชนในหมู่บ้านที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน และในหมู่บ้านจะได้มีร้านค้าจำหน่าย สินค้าราคาถูก คัดพ่อค้าคนกลางออก และทำให้หมู่บ้านมีความเจริญ

ผู้ที่ตัดสินใจเลือกโครงการนี้ไปปฏิบัติ ผู้ให้การสัมภาษณ์เห็นว่า คณะกรรมการ หมู่บ้าน (กม.) เป็นผู้ตัดสินใจ 21 คน ประชาชน กม. 5 คน นายอำเภอ 4 คน และ กปต. 4 คน

หากมีปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการทำเนิการโครงการ จะแก้ไขโดยคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ร่วมกันพิจารณา

การรายงานผลคณะกรรมการมีความเห็นว่า การรายงานผลของรายงานกับ นายอำเภอ 6 คน รายงานกับ กปต. 10 คน นอกจากนั้นแจ้งว่าไม่เคยรายงานผลการ ดำเนินงานกับใครเลย

ประโยชน์ที่ชาวบ้านได้รับจากกองทุนนี้ คือการได้ชื่อของราคาถูก มีปลั๊กไฟ จากร้านค้า ได้เรียนรู้การค้าขาย ทุกคนเป็นเจ้าของร้านค้า ได้ปลั๊กไฟ ได้เงินปันผล

เมื่อถามว่าคณะกรรมการบริหารอยากให้มีกองทุนพัฒนาชนบท โครงการอื่นอีก หรือไม่ คณะกรรมการบริหารส่วนใหญ่จะต้องการให้มีโครงการอื่นคือ เนื่องจากประชาชน จะได้ชื่อของได้ถูกได้ถูกก็ยินดี ได้รับเงินปันผล แต่บางคนให้ความเห็นว่าไม่อยากจะให้มี โครงการอื่น เพื่อให้ชาวบ้านจะได้มาชื่อของที่กองทุนนี้ เพื่อจะได้กำไรมาก ๆ

ปัญหาอุปสรรคของโครงการในขณะนี้ เนื่องจากสถานที่ร้านค้ายังสร้างไม่เสร็จ จึงไม่สะดวก และขณะนี้เริ่มฤดูเก็บเกี่ยว ชาวบ้านไม่มีเวลาว่าง และลูกค้าบางคนยังเป็นหนี้ร้านค้าอยู่

คณะกรรมการบริหารฯ มีกำหนดระยะเวลาการประชุมไม่แน่นอน เมื่อมีเรื่องหรือปัญหาที่จะประชุมประธานกรรมการจะเป็นผู้เรียกประชุมเอง ในการประชุมมีการซักแย้งกันบ้าง แต่คณะกรรมการบริหารเป็นผู้ตัดสินข้อซักแย้งนั้น และเมื่อที่ประชุมตกลงแล้วคณะกรรมการก็ยอมรับผลการตัดสินนั้น

เมื่อสอบถามว่าคณะกรรมการเห็นด้วยกับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างไร เป็นอิสระหรือไม่ คณะกรรมการบริหาร 21 คน เห็นด้วยอย่างยิ่ง 10 คน เห็นด้วย 2 คน ไม่น่าใจ และอีก 1 คน ไม่เห็นด้วยกับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างไร เป็นอิสระ

และคณะกรรมการบริหารทุกคน มีความเห็นว่าโครงการกองทุนพัฒนาชนบทนี้มีอิสระจากรัฐบาล เนื่องจากทำการค้าซื้อขายค่านำเงินกิจการไ้เองโดยตลอด สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ไม่มีผู้ใ้ใครมาบังคับว่าต้องทำอะไร เรื่องการเงินก็รับผิดชอบเอง ไม่มีใครมาทวงถามจนกว่าจะครบกำหนด

เมื่อถามว่าชุมชนของท่านจะสามารถพัฒนาท้องถิ่นตามแนวทางนี้ไ้ปราศจากความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐไ้หรือไม่ คณะกรรมการบริหาร จำนวน 23 คน เห็นว่าสามารถที่จะพัฒนาท้องถิ่นตามลำพังไ้ เนื่องจากรู้แนวทางการดำเนินงาน และคณะกรรมการเคยรับผิดชอบงานส่วนรวมมากแล้ว เคยชินกับการมีส่วนร่วมกับชุมชน และชาวบ้านพร้อมใจกันช่วยเหลือ แต่คณะกรรมการอีก 11 คน เห็นว่ายังไม่สามารถพัฒนาท้องถิ่นไ้เอง เนื่องจากชาวบ้านยอมรับฟังความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และควรมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นที่เลี้ยงเพื่อไ้ไ้ข่าวสารของทางราชการ

เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างไร เป็นอิสระกับการพัฒนาท้องถิ่นโดยปราศจากการช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะเห็นว่าผู้ที่ให้ความเห็นว่า เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างไร เป็นอิสระ จะเห็นว่าสามารถพัฒนาท้องถิ่นโดยปราศจากการช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ของรัฐไ้ แต่ผู้ที่ตอบว่าการพัฒนา

ท้องถิ่นโดยปราศจากความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะทำไม่ได้มัน จะเป็นผู้ที่ไม่เห็นด้วย หรือไม่แน่ใจ กับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นอิสระ และนอกจากนั้นผู้ที่ชอบว่าไม่เห็นด้วย ซึ่งมี 1 คน จะเป็นผู้ที่ไม่เคยวิจารณ์การทำงานของรัฐบาลด้วย

เมื่อถามว่าคณะกรรมการได้เรียนรู้ในการช่วยเหลือตัวเองในการพัฒนาท้องถิ่นหรือไม่ คณะกรรมการบริหารทุกคนยอมรับว่ามีโอกาสเรียนรู้ เนื่องจากการดำเนินโครงการนี้ ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเอง ตั้งแต่เริ่มต้นคิด คัดลึนใจเลือกโครงการ การดำเนินการ การบริหารเงิน

จากการให้สัมภาษณ์ของคณะกรรมการบริหาร จะเห็นได้ว่าเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยการอุทิศกำลังกาย กำลังความคิดในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และเมื่อพิจารณาจากกรอบการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของวิทิต¹⁴ จะเห็นได้ว่าลักษณะการเข้าร่วมโดยดูจากการมีส่วนร่วมนี้เริ่มจากชุมชน คือผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้านที่ได้รับเลือกตั้ง จะเป็นผู้ริเริ่มโครงการนี้ และเป็นการเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ เต็มใจ ระยะเวลาในการร่วมดำเนินการตลอดระยะเวลาของกองทุน และผู้ที่เข้าร่วมนี้มีอำนาจในการดำเนินการอย่างเต็มที่

เมื่อพิจารณาผู้เข้าร่วมจะเห็นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนเป็นคนในท้องถิ่น ถึงแม้บางคนจะย้ายมาจากถิ่นอื่น แต่ก็เป็นเวลาานจนเสมือนเป็นคนในท้องถิ่นนั้น

ประเภทของการเข้าร่วม คณะกรรมการบริหารทุกคนมีส่วนร่วมในการคัดลึนใจ เช่น การคัดลึนเลือกโครงการไปปฏิบัติ หรือคัดลึนใจในข้อขัดแย้งต่าง ๆ ร่วมในการดำเนินการโดยมีการแบ่งแยกหน้าที่กันรับผิดชอบ ร่วมในการประเมินผล ร่วมในประโยชน์ โดยมีการแบ่งปันผลกำไรกัน

¹⁴ Vitit Muntarbhorn People : Focus of Development. Notes on the Theme Professional Papers, International Council of Social Welfare, 1983. Conference on People : Focus of Development. August 21-26, 1983, Bangkok, p.15.

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าคณะกรรมการบริหารกองทุน เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และมีความเคยชินในการช่วยเหลือตนเองในการพัฒนาท้องถิ่น โดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากทางราชการ

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาชนบท จำนวน 34 คน โดยได้วิเคราะห์ถึงความเข้าใจทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า

1. คณะกรรมการบริหารฯ เป็นผู้ที่มีความเข้าใจทางการเมืองในระดับสูง โดยพิจารณาจากความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย มีความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ของประชาชน หน้าที่และประโยชน์ของการมีผู้แทนราษฎร และมีความเข้าใจในการเมือง การปกครองในระดับท้องถิ่น คือระบบ "กม." ว่า กม. มีอำนาจหน้าที่อย่างไร และเมื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยที่ผ่านมาจะเห็นว่า คณะกรรมการบริหารฯ เป็นผู้ที่มีความเข้าใจทางการเมืองสูง

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคณะกรรมการบริหารฯ มีอยู่ในระดับสูง โดยมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยเป็นผู้ที่สนใจในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ และเป็นผู้ที่เคยลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นมาแล้วทุกคน นอกจากนี้ยังมีความสนใจต่อข่าวสารทางการเมือง โดยติดตามผลการปฏิบัติงานหรือนโยบายของรัฐบาล และมีความสนใจในการติดตามข่าวสารทั้งทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และการติดตามข่าวสารโดยตรง เช่น การประชุมทั้งในหมู่บ้าน และการประชุมของทางราชการ และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยอื่น และการจัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะเห็นว่าคณะกรรมการบริหารฯ เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองสูง

3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการบริหารฯ เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยพิจารณาจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการตั้งแต่เริ่มเสนอโครงการ จัดทำโครงการ บริหารโครงการ โดยมีข้าราชการเป็นผู้ให้คำแนะนำ โดยเป็นผู้ที่เสียสละเวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์ ในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และคณะกรรมการบริหารส่วนใหญ่ เป็นผู้เห็นว่าท้องถิ่นควรมีอิสระในการพัฒนา และท้องถิ่นสามารถพัฒนาได้โดยปราศจากความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

สรุป

การพัฒนาชนบทในประเทศไทย เพื่อยกฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ให้สามารถพัฒนาและพึ่งตนเองได้ในที่สุด และจากการวิเคราะห์ คณะกรรมการบริหาร โครงการพัฒนาชนบทระดับอำเภอ พบว่า เป็นผู้ที่มีความเข้าใจทางการเมือง มีส่วนร่วมทางการเมือง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามที่วิเคราะห์ข้างต้น จากการวิเคราะห์ ข้อมูล เห็นได้ว่า คณะกรรมการบริหารฯ เป็นผู้ที่มีบทบาทในท้องถิ่นมาโดยตลอด โดยได้เคยทำกิจกรรมร่วมกับชาวบ้านในท้องถิ่นมามาก จึงเห็นได้ว่าเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น ในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และจากการเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาท้องถิ่น นี้จึงเป็นส่วนส่งเสริมให้เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย โดยจะเห็นได้จากการที่ลงสมัครรับเลือกตั้งในระบอบท้องถิ่น เพื่อมุ่งหวังจะได้พัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และรูปแบบของการพัฒนาท้องถิ่นก็มีส่วนส่งเสริมให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เช่น วิธีการดำเนินงานของกองทุนก็เป็นการส่งเสริมแนวความคิดแบบประชาธิปไตย ให้ทุกคนได้มีโอกาสเสนอความคิดเห็นของตนเอง และเมื่อที่ประชุมพิจารณาตัดสินแล้ว สมาชิกทุกคนก็ยอมรับผลการตัดสินนั้น แต่ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการพัฒนาของคณะกรรมการบริหารจะแตกต่างกัน โดยพิจารณาจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนา คณะกรรมการบริหารจำนวน 11 คน มีความเห็นว่าการพัฒนาท้องถิ่นยังไม่สามารถทำโดยลำพังได้ โดยปราศจากความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะประชาชนยอมรับฟังความเห็นของเจ้าหน้าที่ และการมีเจ้าหน้าที่เป็นที่เล็งเห็นเพื่อรับฟังข่าวสาร และคณะกรรมการจำนวน 11 คนนี้จะเป็นผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการพัฒนาท้องถิ่นอย่าง เป็นอิสระ 1 คน ไม่นั่นใจ 2 คน และเห็นด้วย 8 คน และในจำนวน 11 คนนี้ จะเป็นผู้ที่ไม่เคยวิจารณ์การทำงานของรัฐบาล จำนวน 4 คน นอกจากนั้นคณะกรรมการกลุ่มนี้ยังเป็นผู้ที่ไม่เคยแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมเลย 2 คน แสดงความเห็นเป็นส่วนน้อย 3 คน นอกจากนั้นยังพบว่าคณะกรรมการบริหาร 1 คน ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการพัฒนาท้องถิ่นอย่าง เป็นอิสระ มีความเห็นว่าท้องถิ่นจะพัฒนาโดยปราศจากความช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้ และไม่เคยฟังการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไม่เคยแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์

จึงเห็นได้ว่า คณะกรรมการบริหารโครงการฯ เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจะเป็นการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย แต่ระดับ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารจะแตกต่างกัน โดยจะเห็นได้ว่าคณะกรรมการบริหาร จำนวน 11 คน จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่ำกว่า และมีผลให้มีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำด้วย.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย